

13.8.2014 JK

POL-2014-8694

Valtiovarainministeriö

valtiovarainministerio(at)vm.fi

Valtiovarainministeriön lausuntopyyntö VM033:00/2014**Lausuntopyyntö**

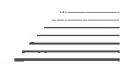
Valtiovarainministeriö on pyytänyt Keskusrikospoliisilta lausuntoa työryhmämuistiosta *Arvopaperien säilytysmallien laajentumisen ja yhdentyvien markkinarakenteiden toteutumisen arviointi sekä arvopaperikeskusasetuksen täytäntöönpanon valmistelu.*

Keskusrikospoliisi keskittyy lausunnossaan rikostorjunnallisesti keskeisimpiin asiakokonaisuuksiin. Ne ovat työryhmän toimeksiannon kohdat, jotka koskevat niin sanotun neljännen rahanpesudirektiivin tavoitteiden huomioon ottamista sekä sijoittajien yksityisyyden suojaa. Neljättä rahanpesudirektiiviä koskevan komission ehdotuksen mukaan jäsenvaltioiden velvollisuutena olisi huolehtia siitä, että sen alueelle sijoittautuneet yhteisöt tai oikeussubjektit hankkivat riittävät, tarkat ja ajantasaiset tiedot tosiasiallisista omistajistaan ja edunsaajistaan, ja että kyseisiä tietoja pidetään yllä. Työryhmän tuli myös selvittää piensijoittajien oikeutta tietynasteiseen yksityisyydensuojaan toisin kuin sisäpiiriläisillä tai muilla, esimerkiksi poliittisesti merkittävässä päätöksentekoaikavälissä olevilla.

Edellä mainitut erityiskysymykset liittyvät ehdotetun EU:n arvopaperikeskusasetuksen mahdollistamaan tilanteeseen, jossa suomalaisille osakkeenomistajille sallittaisiin arvopaperien omistus anonyymisti hallintarekisterin kautta suoran arvo-osuustilin ohella. Poliittisesti vaikutusvaltaiset henkilöt (PEP) eivät kuitenkaan voisi hallintarekisteröidä arvo-osuuksiaan vaan heidän omistuksena olisivat julkisia Patentti- ja rekisterihallitukseen perustettavassa julkisessa rekisterissä. Työryhmän ehdotuksen mukaan PRH pitäisi yllä yleisöjulkista rekisteriä julkisen kaupankäynnin kohteena olevien suomalaisten osakeyhtiöiden suomalaisista osakkeenomistajista.

Keskusrikospoliisin lausunto

Ehdotettu arvopaperien hallintajärjestelmä on rikostorjunnallisessa mielessä ongelmallinen. Ehdotettu malli on monitahoinen ja -portainen verrattuna nykyiseen tilanteeseen. Ennen pitkää omistajatiedot pirstaloituvat useisiin eri arvopaperikeskuksiin ja eri säilytyspalvelujen tarjoajille. Hallintarekisteröintiin perustuvat omistajatiedot voivat lisäksi ketjuttua. Varsinkin viranomaisten tiedonsaannin kannalta tämä olisi ongelmallista. Nykyään reaaliaikaiset omistajatiedot ovat saatavissa yhdestä pisteestä, kun tulevaisuudessa tietopyyntöjä jouduttaisiin kussakin selvitettävänä olevassa asiassa tekemään useille kymmenille, ellei sadoille palveluntarjoajille. Ainoastaan neljä kertaa vuodessa päivitettävä Patentti- ja rekisterihallituksen ylläpitämä vain suomalaisia osakkeenomistajia koskeva julkinen rekisteri ei ole ratkaisu viranomaisten tiedonsaantitarpeisiin. Samoin yhtiöiden

velvollisuus pitää osakasrekisteriä ei poista ongelmaa. Poliisin tulee saada tarvitsemansa tiedot reaaliaikaisena ja yksinkertaisella menettelyllä.

Huomiota on lisäksi kiinnitettävä siihen, että tiedot kerättäisiin vain suomalaisista osakkeenomistajista. Tämä olisi helppo kiertää perustamalla ulkomainen väliyhtiö tai siirtämällä arvopaperiomistus ulkomaisen palveluntarjoajan ylläpitämään hallintarekisteriin. Arvopaperien tosiasiallisen omistajan tai edunsaajan selvittäminen vaikeutuu merkittävästi.

Poliittisesti vaikutusvaltaisten henkilöiden osakeomistusten ja myös muiden sijoitusinstrumenttien hallintarekisteröinnin tulisi olla ehdotuksen mukaan kiellettyä. Tältä osin Keskusrikospoliisi pitää ehdotusta kannatettavana. Tällä hetkellä rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä (ResL) säädetyn lain (503/2008) 2 luvun 20 §:n mukaan rahanpesun ilmoitusvelvollisia koskee poliittisesti vaikutusvaltaiseen henkilöön liittyvä erityinen tuntemisvelvollisuus. Säännös koskee vain ulkomaisia henkilöitä. Keskusrikospoliisi pitää välttämättömänä, että kyseinen säännös ulotetaan joka tapauksessa koskemaan myös suomalaisia poliittisesti vaikutusvaltaisia henkilöitä.

Ehdotuksessa mainitut arvopaperipalvelujen tarjoajat ovat ResL:n mukaan ilmoitusvelvollisia epäilyttävistä liiketoimista. Tässä yhteydessä tulisi myös harkita ilmoitusvelvollisuuden laiminlyönnistä (rahanpesun ilmoitusrikkomus) aiheutuvan seuraamuksen koventamista ja siirtämistä rahanpesulaista rikoslakiin ilmoitusvelvollisen suorittaman valvonnan merkityksen korostamiseksi ja tehostamiseksi.

Rahanpesulain ja muiden lakien perusteella tapahtuvaan rikosten estämisen ja selvittämiseen liittyvä tiedonsaantimahdollisuus on ehdotuksen myötä selkeästi heikentymässä. Tiedot ovat järjestelmän monitahoisuuden ja -portaisuuden vuoksi vaikeasti saatavissa ja ne eivät täyttäisi sitä reaaliaikaisuuden tasoa millä tällä hetkellä saatavat tiedot ovat. Tosiasiallisen omistajan ja edunsaajan selvittäminen vaikeutuu. Tietojen nopea saaminen ja niiden reaaliaikaisuus on nykyään ja tulevaisuudessa välttämätön edellytys rikostorjunnan onnistumiselle. Viranomaisten välisen tietojenvaihdon esteet tulee poistaa. Erityisesti Finanssivalvonnan käytettävissä olevat tiedot tulee olla tarpeen mukaan muiden viranomaisten, kuten esitutkintaviranomaisten käytettävissä. Mikäli viranomaisten keskitettyä tiedonsaantimahdollisuutta ja tietojen reaaliaikaisuutta ei voida taata, Keskusrikospoliisi ei kannata esitettyä hallintarekisteröinnin sallimista.

Keskusrikospoliisin päällikkö
Poliisineuvos

Robin Lardot

Rikostarkastaja

Jukka Korkiatupa